

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 53/2012-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. marca 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti T. O., M. L., zastúpeného advokátkou JUDr. J. Š., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C/241/2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. O. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C/241/2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice-okolie **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C/241/2006 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. T. O. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice-okolie **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice-okolie je **p o v i n n ý** uhradiť T. O. trovy konania v sume 265,71 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a sedemdesiatjeden centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. J. Š., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 53/2012-10 z 31. januára 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť T. O. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C/241/2006.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. I Spr V/91/2006 doručeným ústavnému súdu 13. marca 2012, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„... predmetom konania je určenie hraničnej čiary medzi nehnuteľnosťami. Na určenie hranice medzi pozemkami je potrebné rozsiahle dokazovanie a je potrebné posúdiť vlastnícke právo susediacich nehnuteľností, ich rozsah a priebeh hranice

- po vecnej stránke je potrebné konania považovať za zložitejšie, nakoľko vo veci bolo nariadené aj kontrolné znalecké dokazovanie

b/ doposiaľ vykonané procesné úkony :

- 5. 12. 2006 - zapísanie veci do senátu*
- 4. 1. 2007 - vykonanie procesných úkonov za účelom prípravy veci*
- 1. 2. 2007 - vytýčený termín pojednávania na deň 12. 3. 2007*
- 12. 3. 2007 - pojednávanie odročené za účelom vypočutia svedkov, ktorých mená a adresy mali oznámiť zástupcovia účastníkov - 15. 3. 2007 a 19. 3. 2007 oznámené mená a adresy svedkov*
- 24. 5. 2007 - vytýčenie pojednávania na 16. 7. 2007*
- 16. 7. 2007 - pojednávanie odročené na deň 24. 09. 2007*
- 24. 9. 2007 - pojednávanie odročené na 22. 10. 2007*
- 22. 10. 2007 - pojednávanie odročené na neurčito kvôli neprítomnosti sudkyne (úmrtie v rodine)*
- 10. 3. 2008 - pojednávanie odročené na neurčito, za účelom nariadenia znaleckého dokazovania*
- 23. 5. 2008 - nariadené znalecké dokazovanie*
- 15. 8. 2008 - znalec urgovaný*
- 13. 2. 2009 - znalec urgovaný*
- 26. 2. 2009 - priznaný preddavok znalcovi*
- 4. 5. 2009 - znalecký posudok súdu doručený*
- 22. 6. 2009 - doručený znalecký posudok + znalec vyzvaný na spresnenie vyúčtovania znalečného*
- 26. 2. 2009 - rozhodnuté o priznaní preddavku súdnemu znalcovi*
- 15. 7. 2009 - rozhodnuté o odmene súdneho znalca*
- 14. 7. 2009 - rozšírenie žalobného návrhu*
- 22. 6. 2010 - rozhodnuté o zmene žalobného návrhu*

- 5. 10. 2010 - pojednávajúce odročené z dôvodu PN sudkyne
- 22. 11. 2010 - odročené na deň 17. 1. 2011 za účelom vypočutia ďalších svedkov
- 17. 1. 2011 - pojednávajúce odročené na deň 28. 2. 2011 za účelom vypočutia znalca
- 28. 2. 2011 - pojednávajúce odročené na neurčito za účelom nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania
- 25. 5. 2011 - nariadené kontrolné znalecké dokazovanie
- 3. 1. 2012 - zmena súdneho znalca v nariadenom znaleckom dokazovaní
- 6. 2. 2012 - zaslanie spisu znalcovi na kontrolné znalecké dokazovanie v lehote 90 dní
- 6. 5. 2012 - lehota uloženia spisu

Podotýkam, že prehľad vyššie uvedených úkonov je spísaný z evidenčných pomôcok súdu, nakoľko spis sa momentálne nachádza u súdneho znalca, preto mohlo dôjsť k určitým nezrovnalostiam v dátumoch a v úkonoch.

c/ prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. O. s. p.: - neboli

d/ prieťahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobil sťažovateľ:

zo strany sťažovateľa neboli v konaní spôsobené prieťahy

e/ prieťahy, ktoré boli spôsobené súdom:

V konaní sa priebežne koná. V tomto konaní nebolo možné urýchliť podanie znaleckých posudkov ani poriadkovými opatreniami zo strany súdu, lebo znalci nie sú fyzicky schopní vypracovávať znalecké posudky v lehote stanovenej súdom.

f/ záver, či zistené prieťahy považujeme za zbytočné prieťahy:

- z vyššie uvedeného vyplýva, že aj keď došlo ku krátkodobejšej nečinnosti okresného súdu, považuje súd sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú, keďže súd vo veci koná priebežne.

Iné okolnosti, ktoré majú vplyv na prieťahy v konaní:

Okolnosti, ktoré mali určitý vplyv na dĺžku konania boli spôsobené tým, že bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie, ktoré prebieha dlhšiu dobu, nakoľko súdni znalci potrební do konania sú v zozname znalcov pre Košický kraj len dvaja. Títo znalci sú veľmi zaťažení. Pôvodne podávali súdnoznalecké posudky v lehote 60 dní. V súčasnosti pre zaťaženosť nie sú schopní znalecké posudky podať ani v tejto lehote a preto sa určujú znalci aj z iných krajov, pričom je však potrebné pri ustanovení takéhoto znalca prihliadať aj na skutočnosť, aby znalecký posudok vzhľadom na náklady a výdavky znalca nebol neprimerane drahý a účastníkov finančne nadmieru nezaťažoval.

V konaní bolo nariadené aj kontrolné znalecké dokazovanie. Ustanovený znalec nebol pre zaťaženosť schopný posudok podať v stanovenej lehote. Znalec bol viackrát urgovaný, ten ale požiadal o predĺženie lehoty. Následne keď znalec ani v dodatočnej lehote znalecký posudok nepodal, súd zmenil osobu znalca, ktorému plynie ešte lehota na podanie kontrolného znaleckého posudku.

V tomto konaní nebolo možné urýchliť podanie znaleckých posudkov ani poriadkovými opatreniami zo strany súdu, lebo znalci nie sú fyzicky schopní vypracovávať znalecké posudky v lehote stanovenej súdom...“

Procesné úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu a z vyjadrení účastníkov.

Právna zástupkyňa sa k stanovisku okresného súdu v stanovenej lehote nevyjadrila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05).

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd bral do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú na rozhodnutie. I keď tieto spory (o určenie hranice medzi pozemkami) nie je možné hodnotiť ako právne zložité, na druhej strane skutková zložitosť nie je vylúčená, pretože takéto spory obvykle vyžadujú vykonanie rozsiahleho znaleckého dokazovania (obdobne napr. III. ÚS 139/07 a III. ÚS 113/07). Tu je však potrebné konštatovať, že doterajšia doba konania (návrh bol okresnému súdu doručený ešte v júli 2006) je z ústavného hľadiska neakceptovateľná aj preto, že okresný súd dosiaľ vo veci nevykonal také dôkazy a procesné úkony, ktoré by viedli k jeho rozhodnutiu vo veci samej.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania (odporcu) neprispelo k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci. Okresný súd tiež nemal k správaniu sťažovateľa konkrétne námietky.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priesťahom, bol postup okresného súdu v predmetnom konaní. Ústavný súd poukazuje na to, že konanie v tejto veci začalo v júli 2006 a hoci v roku 2007 okresný súd nariadil niekoľko pojednávaní a ústavný súd nezistil väčšie obdobia nečinnosti v trvaní viac ako deväť mesiacov, ako to bolo od 16. júna 2007, keď okresný súd odročil pojednávanie na september 2007, až do 10. marca 2008, keď odročil pojednávanie na neurčito pre účely nariadenia znaleckého dokazovania, resp. v trvaní 11 mesiacov, a to v období od 15. júla 2010, keď priznal znalcovi znalečné, až do 22. júna 2010, keď bolo rozhodnuté o pripustení

zmeny žalobného návrhu, najväčším pochybením okresného súdu bola jeho neefektívna činnosť pri nariadovaní znaleckého dokazovania. Tá sa prejavila v tom, že znalecký posudok bol doručený okresnému súdu až 4. mája 2009, hoci okresný súd odročil pojednávanie na účely nariadenia znaleckého dokazovania už v marci 2008 a znalec od 2. júna 2008 vedel po doručení uznesenia, že bol pribratý do konania ako znalec. Takisto nariadené kontrolné znalecké dokazovanie 25. mája 2011 podľa § 127 ods. 2 OSP tiež nebolo nielen ukončené v lehote stanovenej okresným súdom, ale nebol ani dosiaľ vypracovaný znalecký posudok, keďže prvý znalec oznámil okresnému súdu v novembri 2011, že ho nemôže v lehote vypracovať pre zaneprázdnenosť, a druhý znalec požiadal okresný súd 15. marca 2012 o stanovenie nového termínu vyhodnotenia znaleckého posudku.

Obdobie znaleckého dokazovania je teda obdobím nečinnosti okresného súdu, pretože v tomto období neurobil nič pre odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa (obdobne IV. ÚS 239/03) aj napriek tomu, že pri ustanovovaní znalca mohol so znalcom vopred prerokovať, či môže v požadovanej lehote úkon vykonať, a bolo aj jeho povinnosťou metodicky usmerňovať a riadiť činnosť znalca.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd nemôže akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že znalci sú značne fyzicky vyťažení, a preto nie je dôvodné ukladať znalcom prípadné poriadkové opatrenia, a tiež to, že prietahy v konaní zistené neboli a okresný súd vo veci koná.

Ústavný súd tiež konštatuje, že prebiehajúce konanie je stále na začiatku na súde prvého stupňa bez ukončenia kontrolného znaleckého dokazovania a rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania návrhu uplynula doba viac ako päť a pol roka.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je vedené pod sp. zn. 15 C/241/2006, došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 500 € z dôvodu, že „stav dlhodobej právnej neistoty pociťuje ako výraznú ujmu a v dôsledku toho stratil aj akúkoľvek dôveru v možnosť poskytnutia spravodlivosti“.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na zistený stav konania v právnej veci sťažovateľa vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 C 241/2006 a s poukazom na jeho žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € (v požadovanej výške) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €, a za I. polrok 2011, ktorá predstavovala sumu 763 €. Ústavný súd priznal úhradu za jeden úkon právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia v roku 2011) a jeden úkon vykonaný v roku 2012 – podanie sťažnosti v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2011 predstavuje sumu 123,50 € a náhrada paušálnych výdavkov za jeden úkon právnej služby sumu 7,41 € a v roku 2012 základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby predstavuje 127,17 € a režijný paušál je 7,63 €. Úhrada bola teda priznaná v celkovej sume 265,71 €. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2012